

Trwy e-bost

Kirsty Williams
Y Gweinidog Addysg

16 Hydref 2020

Annwyl Weinidog

Diolch i chi am eich llythyr dyddiedig 30 Medi yn gofyn am i Cymwysterau Cymru ddarparu cyngor pellach ar yr opsiynau gorau yr ydym ni nawr yn ystyried eu bod ar gael i ddysgwyr sydd i fod cwblhau eu cymwysterau yr haf nesaf. Cytunwyd ar y cyngor hwn gan Fwrdd Cymwysterau Cymru pan gyfarfu ar 8 Hydref 2020 a chafodd ei brofi gyda rhanddeiliaid mewn cyfarfodydd dilynol. Gofynasoch yn benodol am i'n cyngor ystyried eich blaenoriaeth bwysicaf mewn perthynas ag unrhyw ddull gweithredu, sef hyrwyddo a galluogi dysgu a lles dysgwyr, fel bod gan y dysgwyr y wybodaeth, y sgiliau a'r hyder i symud ymlaen i addysg bellach, addysg uwch neu gyflogaeth.

Gofynasoch hefyd am i unrhyw ddull gweithredu gwrdd â'r amcanion canlynol:

- Yn cyflenwi trefniadau teg a chyfiawn sy'n darparu cysondeb ar draws Cymru a chydaddoldeb triniaeth, gan sicrhau cydraddoldeb i bob dysgwr - yn enwedig y rhai mwyaf difreintiedig
- Yn cyflwyno'r risg isaf i ddysgwyr o ran eu dilyniant yn y dyfodol
- Gellir ei gyflawni o fewn y graddfeydd amser sydd ar gael, o ran y camau y mae'n rhaid i chi a CBAC eu cymryd, yn ogystal â chyfrifoldebau ehangach y sector addysg sy'n ofynnol er mwyn darparu dull gweithredu hyfyw
- Yn darparu dull credadwy sy'n hybu hyder yn y system gymwysterau yng Nghymru.

Yn yr amserau anghyffredin hyn mae dysgwyr, athrawon a chanolfannau yn wynebu heriau sylweddol, sy'n debygol o barhau i'r dyfodol hyd y gellir rhagweld. Fodd bynnag, mae'n bwysig cydnabod o'r dechrau bod cyfyngiadau ar sut y gall newidiadau i gymwysterau helpu i fynd i'r afael â'r heriau hyn. Mae cymhwyster yn rhoi mesur o'r wybodaeth, y sgiliau a'r ddealltwriaeth sydd gan ddysgwyr ar ddiwedd rhaglen astudio; ni all ynddo'i hun fynd i'r afael ag anghydraddoldebau mewn addysgu a dysgu. Nid yw newidiadau i'r ffordd yr asesir cymwysterau yn ateb i bob problem nac yn un a fydd yn mynd i'r afael â mater sylfaenol dysgu a gollwyd.

Qualifications Wales
Q2 Building, Pencarn Lane
Imperial Park,
Newport
NP10 8AR
☎ 01633 373 222

www.qualificationswales.org

Cymwysterau Cymru
Adeilad Q2, Lôn Pencarn
Parc Imperial,
Casnewydd
NP10 8AR
☎ 01633 373 222

Defnyddir canlyniadau cymwysterau yn bennaf at ddibenion dethol mewn addysg barhaus a chyflogaeth. Er mwyn sicrhau cae chwarae teg a gwastad i bawb, mae'n bwysig bod y canlyniadau'n gyson o fewn ac ar draws carfannau, a bod asesiadau'n trin pob dysgwr yn gyfartal, heb roi mantais nac anfantais i un grŵp o ddysgwyr dros grŵp arall.

Mae ein cyngor yn canolbwyntio ar yr ystod lawn o gymwysterau ac yn gwneud cynigion penodol ar gyfer TGAU, UG a Safon Uwch a gymeradwywyd ar gyfer Cymru. Rydym wedi ystyried barn ystod eang o randdeiliaid ac yn cydnabod nad oes consensws cryf ar y ffordd orau ymlaen – mae'r safbwyntiau'n annhebyg i'w gilydd ac yn amrywio'n sylweddol.

Rydym wedi seilio'r cyngor hwn ar ein dau Brif Nod fel y'u diffinnir yn Neddf Cymwysterau Cymru (2015):

- sicrhau bod cymwysterau'n effeithiol ar gyfer diwallu anghenion rhesymol dysgwyr yng Nghymru, a
- hybu hyder y cyhoedd mewn cymwysterau a'r system gymwysterau yng Nghymru.

Pan wnaethom gyfarfod â chi ym mis Mehefin, cytunwyd bod y trefniadau asesu arferol ar gyfer cymwysterau yn darparu'r mesur tecaf a mwyaf cywir o berfformiad dysgwr. Fodd bynnag, mae'r argyfwng iechyd cyhoeddus presennol yn golygu na allwn fod yn hyderus y bydd modd i arholiadau sydd wedi'u hamserlennu gael eu cynnal fel arfer y flwyddyn nesaf.

Felly, rydym yn cynnig gwahanol drefniadau asesu sy'n darparu mwy o hyblygrwydd, heb yr angen am fesurau ychwanegol sylweddol wrth gefn. Ar y cyfan, mae ein cynigion yn symud i ffwrdd o ddibynnu ar arholiadau sydd wedi'u hamserlennu ac mae pob un ohonynt yn cynnwys 'bancio' rhywfaint o dystiolaeth asesu cyn yr haf, dystiolaeth y gellid ei defnyddio i gynhyrchu canlyniadau pe bai'r ysgolion ar gau.

Mae ein cynigion yn defnyddio mathau o gwestiynau sydd eisoes wedi'u cynnwys mewn manylebau, felly byddant yn gyfarwydd i ddysgwyr ac athrawon. O ystyried y byddai'r trefniadau'n deillio o asesiadau cyfarwydd, mae ein cynigion yn darparu cymaint o sicrwydd â phosibl i ddysgwyr ac athrawon, a hynny ar y cyfle cyntaf. Byddai darparu asesiadau cyffredin a luniwyd gan CBAC yn osgoi cynyddu'r baich asesu ar staff addysgu gan ganiatáu iddynt wneud y mwyaf o'r amser addysgu a dysgu.

Cynigion ar gyfer cymwysterau TGAU, UG a Safon Uwch

Rydym yn cynnig gwahanol gyfuniadau o bedwar math asesu ar gyfer TGAU, UG a Safon Uwch:

1. **Arholiadau uned** wedi'u gosod a'u marcio'n allanol gan CBAC ac a gaiff eu sefyll dan amodau arholiadau arferol ar amserlen
2. **Asesiadau uned** yn debyg o ran strwythur i arholiad uned - wedi'u gosod a'u marcio'n allanol gan CBAC, ond heb eu hamserlennu. Byddai hyn yn rhoi mwy o hyblygrwydd i ganolfannau o ran pryd a ble i gyflawni'r asesiadau hyn
3. **Asesiadau is-uned** - profion bychain a luniwyd yn allanol a ddatblygwyd gan CBAC i'w cyflwyno yn ystod cyfnodau amserlen arferol. Gallai'r rhain gael eu marcio'n allanol neu'n fewnol - gallem benderfynu ar hyn trwy ymgynghori.
4. **Asesiadau Di-arholiad (NEA)** fel y'u nodir yn y manylebau cymwysterau ac sydd eisoes wedi'u haddasu gan CBAC ar gyfer yr amgylchiadau cyfredol.

Rydym wedi defnyddio strwythur cymhwyster tair uned i ddangos ein cynigion - un Aseiad Di-arholiad a dau arholiad. Mae gan wahanol gymwysterau strwythurau uned gwahanol, ond gellir cymhwyso'r egwyddorion i ystod o wahanol strwythurau cymwysterau.

Ar gyfer TGAU a safon UG rydym yn cynnig bod:

- yr unedau **Aseiad Di-arholiad** wedi'u haddasu yn symud ymlaen fel y bwriadwyd
- un uned arholiad yn cael ei disodli gan **asesiad uned** nad yw wedi'i amserlennu ac y gellir ei gyflwyno mewn 'ffenstr' ar ddiwedd tymor yr haf
- un uned arholiad yn cael ei disodli gan **asesiadau is-uned** y gellid eu cyflwyno'n gynharach, er enghraifft yn nhymor y gwanwyn.

Ar gyfer Safon Uwch rydym yn cynnig bod:

- yr unedau **Aseiad Di-arholiad** wedi'u haddasu yn symud ymlaen fel y bwriadwyd
- un uned arholiad yn parhau i gael ei darparu fel **arholiad** (gellid addasu amserlen arholiadau Cymru i ganiatáu dau gyfle tebyg i sefyll yr uned)
- un uned arholiad yn cael ei disodli gan **asesiadau is-uned** y gellid eu cyflwyno'n gynharach, er enghraifft yn nhymor y gwanwyn.

Gan fod y canlyniadau ar gyfer lefel UG yn haf 2020 ar lefel gradd yn unig ac nad oes unrhyw farciau i'w cynnwys yn y broses ddyfarnu, yr unig ffordd o ddyfarnu Safon Uwch yw ei seilio ar unedau A2 yn unig. Gwyddom fod hyn wedi bod yn destun pryder ymhlith dysgwyr a rhieni ond ni welwn unrhyw ateb arall a fyddai'n sicrhau tegwch i bob dysgwr.

Mae'r cynigion yn symud i ffwrdd o sefyllfa arferol arholiadau a gyflwynir o dan amodau diogel. Er ein bod yn derbyn bod hyn yn peri rhywfaint o risg i hyder y cyhoedd, mae'n gyfaddawd rhesymol sydd a) yn caniatáu mwy o hyblygrwydd i fodloni gwahanol amgylchiadau canolfannau, b) yn cadw asesiad allanol ac c) yn gwella tegwch yr asesiad i'r dysgwyr mewn perthynas â graddau asesu gan ganolfannau.

Yng ngoleuni cyhoeddiadau diweddar yn Lloegr, Gogledd Iwerddon a'r Alban y bydd arholiadau'n mynd yn eu blaen ar gyfer Safon Uwch a *Highers*, mae cadw arholiad ar yr amserlen ar gyfer Safon Uwch yn lleihau'r risg bod y cymwysterau hyn yn cael eu hystyried yn llai cadarn na'r hyn sy'n cyfateb iddynt mewn mannau eraill. Byddai cadw elfen arholiad wedi'i hamserlennu ar gyfer Safon Uwch yn bodloni ein cyfrifoldeb cyfreithiol¹ i ystyried a yw cymwysterau Cymru yn dynodi lefel gyson o gyrhaeddiad o'i chymharu â chymwysterau tebyg mewn mannau eraill.

Yn yr atodiad i'r cyngor hwn rydym yn nodi'r risgiau sylweddol sy'n gysylltiedig â dyfarnu cymwysterau yn 2021 ar sail graddau asesu canolfannau (GACau) wedi'u cymedroli. Nid ydym yn credu y gellir sefydlu mecanwaith sy'n ddigon teg a chyfiawn ar gyfer cymedroli GACau yn y raddfa amser sydd ar gael. Rydym hefyd yn pryderu y byddai unrhyw drefniadau o'r fath yn rhoi baich sylweddol ar ganolfannau ac athrawon, ac yn lleihau'n sylweddol yr amser ar gyfer addysgu a dysgu.

Lleisiwyd llawer o bryderon gan ddysgwyr yn ein hymgyngoriad² ar drefniadau ar gyfer haf 2020 ynghylch materion cydraddoldeb, ac yn benodol effeithiau rhagfarn ymwybodol ac anymwybodol. Gan fod ein cynigion ar gyfer 2021 yn seiliedig ar asesiadau allanol, mae hyn yn mynd rhywfaint o'r ffordd i fynd i'r afael â'r pryderon hyn. Ategir hyn gan y dystiolaeth a gyhoeddwyd gennym eisoes yn ein trosolygon o ganlyniadau ynghylch gwahaniaethau mewn canlyniadau yn ôl nodweddion gwarchoddedig.

Mae ein cynigion yn mynd i'r afael â'ch amcanion fel a ganlyn:

- Mae asesiadau sydd wedi'u gosod a'u marcio'n allanol yn darparu trefniadau tecach a mwy cyfiawn i ddysgwyr ar draws Cymru.
- Rydym wedi cynnig uned arholiad ar gyfer Safon Uwch er mwyn hyrwyddo cymaroldeb â threfniadau ar gyfer cymwysterau a ddefnyddir ar gyfer mynediad i addysgu uwch ar draws y DU. Yn achos TGAU mae'r cam nesaf

mewn addysg yn lleol fel arfer, ac felly nid oes angen i ni ystyried dilyniant trawsffiniol uniongyrchol. Er bod canlyniadau TGAU weithiau'n cael eu defnyddio at ddibenion dewis mewn Addysg Uwch a chan rai cyflogwyr, o gydbwysu credwn fod y risg i ddilyniant yn achos y dysgwyr hyn yn is. Yn yr un modd, gan fod y rhan fwyaf o ddysgwyr safon UG yn symud ymlaen i Safon Uwch yn yr un sefydliad, nid ydym yn gweld risg i'w dilyniant uniongyrchol.

- Rydym wedi profi ein cynigion gyda CBAC a nododd bod modd eu cyflawni o fewn y raddfa amser sydd ar gael. Er bod yr asesiadau yr ydym wedi'u cynnig yn golygu addasiadau sylweddol i'r trefniadau presennol, maent yn darparu rhywfaint o gyneffindra a byddai angen rheolaeth newid llai helaeth arnynt nag opsiynau eraill.
- Mae'r tir canol yr ydym wedi'i gynnig rhwng arholiadau ar y naill law, a graddau asesu gan ganolfan ar y llaw arall, yn darparu dull credadwy sy'n helpu i hyrwyddo hyder yn y system gymwysterau yng Nghymru. Mae'n darparu eglurder a sicrwydd, gyda threfniadau wrth gefn wedi'u hymgorffori o'r dechrau trwy leihau'r ddibyniaeth ar arholiadau wedi'u hamserlennu ac mae hyn yn darparu mwy o hyblygrwydd i ysgolion a cholegau.
- Mae ein cynigion yn darparu mwy o hyblygrwydd i ysgolion ac yn caniatáu i staff addysgu weinyddu asesiadau ar adegau sy'n briodol i'w dysgwyr.

I grynhoi, mae ein cynigion yn rhoi mwy o reolaeth i ganolfannau heb eu gorlwytho ar adeg sydd eisoes yn anodd, gan ganiatáu iddynt ganolbwyntio ar eich blaenoriaeth i hyrwyddo a galluogi dysgu ac addysgu.

Cymwysterau galwedigaethol

Mae'r cymwysterau galwedigaethol sy'n cael eu cymryd yng nghyfnod allweddol 4 mewn ysgolion yng Nghymru yn gymwysterau Dynodedig (nid cymwysterau Cymeradwy Cymru yn unig). Mae amrywiaeth o gymwysterau galwedigaethol yn cael eu cymryd ôl-16. Ar wahân i'r gyfres Gymeradwy o gymwysterau Iechyd a Gofal Cymdeithasol a Gofal Plant a Sgiliau Hanfodol Cymru, mae'r cymwysterau hyn hefyd ar gael i ddysgwyr mewn awdurdodaethau eraill.

Mae'r rhan fwyaf o'r cymwysterau galwedigaethol yr ydym yn eu rheoleiddio hefyd yn cael eu rheoleiddio gan Ofqual (Lloegr) a CCEA Regulation (Gogledd Iwerddon). Dyfernir y cymwysterau hyn gan yr un cyrff dyfarnu ac maent yn dilyn yr un trefniadau asesu ar draws awdurdodaethau. Rydym wedi gweithio'n agos gyda rheoleiddwyr eraill i sicrhau bod dull cyson yn cael ei arfer ar draws y DU ac rydym i gyd wedi cyhoeddi Fframwaith Rheoleiddio Eithriadol Estynedig (*EERF*) ar gyfer Cymwysterau Galwedigaethol. Mae'r fframwaith yn nodi'r egwyddorion y mae'n rhaid i gyrff dyfarnu eu defnyddio wrth wneud addasiadau mewn ymateb i effaith Covid-19.

Mae addasiadau o gymwysterau Cymeradwy ar gyfer Cymru yn unig eisoes wedi'u cyflwyno i ganolfannau, tra bydd addasiadau i eraill yn cael eu cyflwyno i ganolfannau erbyn 23 Hydref 2020.

Mae strwythur y mwyafrif o gymwysterau galwedigaethol yn caniatáu i ddysgwyr fancio unedau yn ystod eu cwrs, gyda llai o ddibyniaeth ar arholiad diwedd cwrs. Mae llawer o gymwysterau sy'n cynnwys arholiad haf hefyd yn cynnwys cyfres o arholiadau ym mis Ionawr neu fis Mawrth, ac mae llawer o ddysgwyr yn tueddu sefyll yr arholiad yn gynharach yn y cwrs nag yn y cyfle olaf yn yr haf. Mae cyrff dyfarnu yn annog canolfannau i fancio unedau yn ystod eleni er mwyn lliniaru'r potensial o amhariadau yn ddiweddarach yn y flwyddyn academaidd.

Rydym yn adolygu ymhellach yr ystod o addasiadau sy'n cael eu gweithredu gan gyrff dyfarnu a byddwn yn parhau i wneud hynny wrth i'r sefyllfa iechyd cyhoeddus ddatblygu. Rydym yn gweithio gyda rhanddeiliaid er mwyn nodi unrhyw gymwysterau lle'r ydym o'r farn bod risg na fydd dysgwyr yn gallu cwblhau asesiadau fydd yn ddigonol i ddyfarnu'r cymhwyster, a byddwn yn ystyried pa liniaru pellach sy'n bosibl.

Ein cyngor yw caniatáu i ganolfannau barhau â'r trefniadau asesu wedi'u haddasu ar gyfer cymwysterau galwedigaethol y mae cyrff dyfarnu yn eu gweithredu mewn ymateb i'n *EERF*. Mae hyn yn golygu y bydd arholiadau sydd wedi'u hamserlennu mewn perthynas â chymwysterau galwedigaethol ar gyfer cyfres haf 2021 yn parhau ac yn cynnal y dull cyson o weithredu ar draws Cymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon. Byddwn yn cadw'r sefyllfa hon dan adolygiad ac yn gweithio'n agos gyda'n cyd-reoleiddwyr cymwysterau wrth wneud hynny.

Casgliad

Credwn fod ein cynigion ar gyfer TGAU, UG a Safon Uwch yn cynnig y dull gorau o dan yr amgylchiadau a byddem yn croesawu'r cyfle i'w trafod gyda chi.

Os derbynnir ein cynigion, mae yna faterion arwyddocaol eraill y bydd angen i ni eu hystyried a byddem yn croesawu trafodaeth yn eu cylch. Mae'r rhain yn cynnwys a ddylai canlyniadau fod yn gyson â'r rhai a welwyd yn 2019 neu 2020, neu rywle yn y canol. Mae hyn yn rhywbeth y dylid ei ystyried ar sail y DU fel bod cyffelybrwydd a thegwch i'r holl ddysgwyr sy'n sefyll arholiadau TGAU a'r Safon Uwch ar draws awdurdodaethau.

Hyderwn eich bod yn fodlon â'n hymagwedd at gymwysterau galwedigaethol.

Rydym yn cydnabod nad oes unrhyw atebion hawdd. Beth bynnag y penderfynwch, byddwn yn gweithio gyda'ch swyddogion a rhanddeiliaid allweddol eraill er budd dysgwyr yng Nghymru i ddatblygu a gweithredu'r trefniadau manwl, gan ymgynghori lle bo hynny'n briodol.

Yr eiddoch yn gywir,

David B Jones OBE DL
Cadeirydd

Philip Blaker
Prif Weithredwr

Atodiad A – Crynodeb o'r ystyriaethau wrth lunio cyngor

Dadansoddiad o ganlyniadau haf 2020

Ar 12 Hydref cyhoeddwyd dadansoddiad pellach gennym o'r canlyniadau a ddyfarnwyd i ddysgwyr yng Nghymru. Mae hyn yn dangos tystiolaeth o anghysondebau sy'n awgrymu rhywfaint o annhegwch posibl yn y ffordd y dyfarnwyd graddau'r haf hwn:

- Amrywiad annodweddiadol mewn canlyniadau yn achos Safon Uwch, UG a TGAU dros amser. Mae tystiolaeth hefyd bod effaith y cynnydd mewn canlyniadau yn wahanol ar wahanol bwyntiau yn y raddfa raddau, gyda newidiadau mwy amlwg yng nghanol y trothwyon gradd cronus.
- Amrywiad anghyson mewn canlyniadau yn ôl pwnc yn achos Safon Uwch, UG a TGAU.
- Amrywiad anghyson mewn canlyniadau ar draws canolfannau, mathau o ganolfannau, awdurdodau lleol, a chonsortia rhanbarthol yn achos Safon Uwch, UG a TGAU.

Rydym am i unrhyw ddull newydd o asesu yn 2021 fynd i'r afael â'r anghysondebau hyn, cyn belled ag y bo modd, fel bod y canlyniadau mor deg ag y gallant fod o dan yr amgylchiadau.

Byddwn yn cyhoeddi dadansoddiad pellach o ganlyniadau haf 2020 ddiwedd mis Hydref. Bydd hyn yn edrych yn fanylach ar y bylchau cyrhaeddiad mewn perthynas â nodweddion gwarchoddedig. Roedd yr asesiad effaith cydraddoldeb cychwynol, mwy cyfyngedig, a gynhwyswyd yn ein trosolwg canlyniadau, yn dangos newidiadau mewn bylchau cyrhaeddiad ar bwyntiau gradd allweddol oedd yn annodweddiadol.

Graddau asesu canolfannau gyda model cymedroli cadarn

Yn 2020, dyfarnwyd cymwysterau TGAU, UG a Safon Uwch yn seiliedig yn bennaf ar raddau asesu canolfannau (GACau). Gofynnwyd i ganolfannau bennu, ar sail y dystiolaeth oedd ar gael, y radd y byddai dysgwr yn fwyaf tebygol o fod wedi'i hennill ym mhob un o'i gymwysterau pe bai'r arholiadau wedi mynd yn eu blaenau.

Ar gyfer 2021, mae rhai rhanddeiliaid wedi galw am ddefnyddio dull tebyg ond gyda threfniadau wedi'u hychwanegu er mwyn helpu cymedroli penderfyniadau ar draws canolfannau i sicrhau cysondeb. Rydym wedi trafod y posibilrwydd hwn gyda'n grŵp rhanddeiliaid 2021, ond ni nododd y trafodaethau hyn sut y gallai trefniadau cymedroli ychwanegol edrych yn ymarferol. Felly, er mwyn ystyried yr opsiwn hwn rydym wedi llunio rhagdybiaethau.

1. Byddai'r ysgolion yn cyflwyno canlyniadau ar lefel gradd - gan nad oes asesiadau cyffredin y gellid datblygu cynlluniau marciau yn eu herbyn er mwyn caniatáu cyflwyno marciau. Mae hyn yn golygu y byddai unrhyw addasiad a wneir trwy gymedroli yn golygu newid graddau.
2. Byddai angen datblygu meini prawf disgrifio graddau – ar hyn o bryd nid oes i'r cymwysterau ddisgrifiadau gradd digon cadarn a thryloyw i'w defnyddio gan athrawon. Byddai hyn yn gofyn am fewnbwn gan randdeiliaid ac fe gymerai gryn amser i'w gytuno. O ystyried yr aflonyddwch anwastad i ddysgu ar draws canolfannau, gall fod yn arbennig o anodd dod i gytundeb ar ddisgrifwyr teg a chyson.
3. Byddai angen hyfforddi canolfannau ar ofynion y dystiolaeth a chymhwyso unrhyw ofynion marcio/graddio – mae hyn yn debygol o effeithio ar amser addysgu gan gyflwyno baich ychwanegol sylweddol os yw'r trefniadau i fod yn rhai cadarn.
4. Ni allai cymedroli lleol ddarparu'r lefel o gysondeb sy'n ofynnol mewn cymwysterau cenedlaethol. Byddai angen model cymedroli cenedlaethol i gynnal cysondeb a thegwch mewn cymwysterau cenedlaethol uchel eu parch.
5. Byddai'n rhaid i unrhyw broses gymedroli gynnwys mwy nag un cam, gan gynnwys y cytundeb ymlaen llaw ar ddull gweithredu canolfan ac yna gwirio bod y safon genedlaethol wedi'i chymhwyso'n gyson. Byddai hyn yn ychwanegu baich ar ysgolion a cholegau.
6. Byddai proses gymedroli effeithiol yn arwain at rai newidiadau yn y graddau a gynigiwyd i ddechrau gan ysgolion a cholegau. Byddai angen i bob rhanddeiliad dderbyn hyn a pheidio â'i ystyried yn negyddol fel 'israddio', fel yr ystyriwyd ymyriadau yn haf 2020.
7. Byddai angen i ddysgwyr allu apelio'n uniongyrchol yn erbyn dyfarniadau a wneir gan ysgolion a cholegau. Byddai angen i'r ysgol neu'r coleg ystyried apelïadau yn hytrach na CBAC. Byddai angen datblygu'r broses apelio gyfredol y mae ysgolion a cholegau yn ei rhedeg ar gyfer Asesiadau Di-arholiad (NEA) (cyn cyflwyno marciau i CBAC) er mwyn darparu ar gyfer hawl dysgwyr i apelio yn erbyn dyfarniadau ysgol neu goleg. Dim ond pan fyddai penderfyniadau i newid graddau arfaethedig wedi'u gwneud trwy ei broses gymedroli y byddai CBAC yn gallu ystyried apelïadau a wnaed gan yr ysgol neu'r coleg. Nid yw'n realistig nac yn rhesymol disgwyl i CBAC ddyfarnu penderfyniadau ysgolion a cholegau.

Mae gwledydd eraill sydd wedi symud tuag at fwy o asesiad gan athrawon wedi gwneud hynny dros gyfnod amser hir, dros nifer o flynyddoedd ac mae hyn wedi'i gefnogi gan hyfforddiant sylweddol. Er bod rhinweddau mewn datblygu dulliau a allai gynnwys athrawon yn fwy yn y broses ddyfarnu, rydym yn pryderu y byddai'n anodd gweithredu proses sy'n ddigon cadarn yn yr amser byr sydd ar gael ac yn y cyd-destun yr ydym i gyd yn gweithio ynddo ar hyn o bryd.

Mae'r effeithiau allweddol sy'n gysylltiedig â dull sy'n seiliedig ar GACau yn cynnwys:

1. Pwysau perfformiad cyson ar ddysgwyr allai gael effaith negyddol ar eu lles.
2. Cynnydd sylweddol yn y baich gwaith i ganolfannau ddylunio, gweinyddu, marcio, safoni asesiadau yn fewnol, cytuno a chymedroli canlyniadau gradd, a gweinyddu proses apelio.
3. Pwysau ychwanegol sylweddol ar staff addysgu os ydyn nhw'n gwneud penderfyniadau graddio sydd o bwys uchel i ddysgwyr.
4. Gallai fod risg uwch o her gyfreithiol yn erbyn ysgolion a cholegau mewn perthynas â'u proses apelio fewnol.
5. Gallai fod risg uwch o her gyfreithiol yn erbyn ysgolion a cholegau mewn perthynas â chydaddoldebau. Cododd llawer o randdeiliaid bryderon sylweddol am faterion cydraddoldeb yn ein hymgyngoriad ar y trefniadau ar gyfer haf 2020. Er ei bod yn bosibl darparu hyfforddiant i athrawon ar ragfarn ymwybodol ac anymwybodol, byddai hwn yn ofyniad hyfforddi ychwanegol a byddai angen dibynnu o hyd ar Ddyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus a ddelir gan ysgolion a cholegau.
6. Ymateb cyhoeddus gwrthwynebus i unrhyw newidiadau a wneir gan y broses gymedroli.

I grynhoi, ni allwn weld bod mecanwaith cymedroli sy'n ddigon cadarn y gellir ei roi ar waith yn effeithiol ar gyfer yr haf nesaf. Os penderfynwch ddilyn y llwybr hwn, yna byddwn ni a CBAC yn gweithio i weithredu datrysiad fydd mor gadarn â phosibl o dan yr amgylchiadau, ond ni allwn warantu y bydd yn mynd i'r afael â'r anghysondebau a'r annhegwch cynhenid a brofwyd yn haf 2020.

Yr Opsiynau a Ystyriwyd

Rydym wedi ystyried sawl opsiwn sy'n cynnwys gwahanol gyfuniadau o'r pedwar math gwahanol o asesiad canlynol:

1. **Arholiadau uned** wedi'u gosod a'u marcio'n allanol gan CBAC ac a gaiff eu sefyll dan amodau arholiadau arferol ar amserlen

Buddion allweddol

- Asesiad gwrthrychol wedi'i osod yn allanol a'i farcio'n allanol ar gyfer cymwysterau.
- Dull gweithredu cyson o ran y dysgwyr.
- Yn cynnal cywirdeb a hygrededd y cymwysterau.
- Caiff yr arholiadau eu sefyll dan amodau diogel gan gynnal lefelau uchel o ddibynadwyedd.

- Dull gweithredu sy'n gyson rhwng cymwysterau cymeradwy a dynodedig ar gyfer dysgwyr yng Nghymru (TGAU dynodedig a Safon Uwch yn cael eu rheoleiddio gan Ofqual yn unol â'r polisi a osodwyd yn Lloegr).
- Dull gweithredu sy'n gyson â'r rhai a gyhoeddir yn Lloegr, Gogledd Iwerddon a'r Alban ar gyfer *Highers* ac *Advanced Highers*.
- Byddai'r dyfarnu yn dilyn y gweithdrefnau arferol.
- Byddai'r deunyddiau asesu yn gyfarwydd i athrawon a dysgwyr.
- Ni fyddai baich ychwanegol yn cael ei roi ar ganolfannau i ddyfeisio eu hasesiadau eu hunain.
- Rhywfaint o gwmpas cyfyngedig ar gyfer addasiadau pellach.

Risgiau a materion allweddol

- Efallai na fydd modd i'r dysgwyr sefyll yr arholiadau oherwydd cyfyngiadau lleol neu genedlaethol, neu hunan-ynysu.
- Pryderon ynghylch tegwch oherwydd amrywioldeb o ran cwmpasu'r cynnwys, oherwydd gwahaniaethau mewn amser addysgu yn achos dysgwyr unigol,
- Risgiau cyflenwi sylweddol yn achos cyrff dyfarnu sy'n gysylltiedig â'r newidiadau posibl i'r amserlen.
- Materion rheoli yn achos canolfannau sy'n cyflwyno cyfres arholiadau lawn o fewn cyfnod cyddwys.
- Anhawster wrth gynnal arholiadau sy'n cadw pellter cymdeithasol yn achos carfannau mawr.

2. **Asesiadau uned** yn debyg o ran strwythur i arholiad uned - wedi'u gosod a'u marcio'n allanol gan CBAC, ond heb eu hamserlennu. Gellid rhannu pynciau â chanolfannau fel y gallant ganolbwyntio eu haddysgu er mwyn sicrhau bod dysgwyr yn cael eu paratoi

Buddion allweddol

- Aseiad gwrthrychol wedi'i osod yn allanol a'i farcio'n allanol ar gyfer cymwysterau.
- Dull gweithredu cyson o ran y dysgwyr.
- Yn rhoi mwy o hyblygrwydd i ganolfannau o ran pryd a ble i gyflawni'r asesiadau hyn.
- Yr asesiadau'n cael eu gwahanu gan fwy o amser nag y byddent yn yr amserlen arholiadau er mwyn caniatáu mwy o amser dysgu rhwng yr asesiadau.
- Mae asesiadau wedi'u gosod a'u marcio'n allanol yn lleihau baich athrawon.
- Mae asesiadau cyffredin yn caniatáu dyfarniadau tebyg o berfformiad ar draws ysgolion.

- Byddai dull yr asesiad yn gyfarwydd gan y byddent yn seiliedig ar fformat cyfredol arholiadau.
- Ni fyddai baich ychwanegol yn cael ei roi ar ganolfannau i ddyfeisio eu hasesiadau eu hunain.
- Byddai dyfarnu yn dilyn y gweithdrefnau arferol.

Risgiau a materion allweddol

- Gellir rhannu asesiadau nad ydynt wedi'u hamserlennu ac felly ni fyddent yn cael eu darparu o dan amodau diogel.
- Risg i enw da os yw unedau'n cael eu rhannu'n helaeth ar gyfryngau cymdeithasol cyn i rai sefyll yr asesiad.
- Byddai angen addasiadau i'r system a'r broses yn achos CBAC er mwyn sicrhau bod y strwythur cymwysterau newydd yn cael ei ddarparu'n ddiogel. Pryderon tegwch oherwydd amrywioldeb o ran cwmpasu'r cynnwys, oherwydd gwahaniaethau mewn amser addysgu yn achos dysgwyr unigol.

3. **Asesiadau is-uned** - profion bychain a luniwyd yn allanol a ddatblygwyd gan CBAC i'w cyflwyno yn ystod cyfnodau amserlen arferol. Gallai'r rhain gael eu marcio'n allanol neu'n fewnol - gellid penderfynu ar hyn trwy ymgynghori.

Buddion allweddol

- Mae asesiadau lefel is-uned yn caniatáu hyblygrwydd er mwyn i ganolfannau ddarparu asesiadau ar raddfa fach mewn modd modiwlaidd o fewn 'ffenestr'.
- Dull gweithredu cyson o ran y dysgwyr.
- Yr asesiadau'n cael eu gwahanu gan fwy o amser nag y byddent yn yr amserlen arholiadau er mwyn caniatáu mwy o amser dysgu rhwng yr asesiadau.
- Mae asesiadau cyffredin yn caniatáu dyfarniadau tebyg o berfformiad ar draws ysgolion.
- Byddai'r math o gwestiwn yn gyfarwydd gan y byddent yn debyg i gwestiynau arholiad.
- Dim baich ychwanegol yn cael ei roi ar ganolfannau i ddyfeisio eu hasesiadau eu hunain.

Risgiau a materion allweddol

- Gellir rhannu asesiadau lefel is-uned ac felly ni fyddent yn cael eu darparu o dan amodau diogel.
- Byddai angen addasiadau i'r system a'r broses yn achos CBAC er mwyn sicrhau bod y strwythur cymwysterau newydd yn cael ei ddarparu'n ddiogel.

- Pryderon tegwch oherwydd amrywioldeb o ran cwmpasu'r cynnwys, oherwydd gwahaniaethau mewn amser addysgu yn achos dysgwyr unigol.
 - Gallai prosesau apelio ar lefel canolfan fod yn feichus pe bai asesiadau'n cael eu marcio'n fewnol.
 - Baich ychwanegol yn cael ei roi ar ganolfannau os yw asesiadau'n cael eu marcio'n fewnol, gan gynnwys safoni a chymedroli marcio.
4. **Portffolio dysgwr** wedi'i gynllunio a'i farcio'n fewnol - byddai angen ei gymedroli neu ei ddilysu.

Buddion Allweddol

- Mae'r portffolio dysgwr yn caniatáu hyblygrwydd er mwyn i ganolfannau ddefnyddio eu hasesiadau eu hunain (gan gynnwys defnyddio hen bapurau CBAC).

Risgiau a materion allweddol

- Gall asesu dysgwyr yn ormodol er mwyn cynhyrchu portffolio gael effaith negyddol ar eu lles a lleihau'r amser sydd ar gael ar gyfer dysgu.
- Baich ar ysgolion a cholegau wrth gynllunio a chynhyrchu portffolios, marcio gwaith, safoni marcio yn lleol a chyflwyno samplau i'w cymedroli.
- Mae paratoi disgrifyddion marcio eang sy'n galluogi dyfarniadau cyson ar ystod eang o asesiadau yn heriol.
- Byddai'r hyfforddiant a fyddai'n debygol o fod ei angen ar staff addysgu i'w helpu i gynllunio portffolios yn tynnu oddi ar amser addysgu ac yn ychwanegu baich ychwanegol ar athrawon. Ac efallai y byddai'n heriol cyflawni hyn yn y cyd-destun presennol.
- Byddai angen gweithredu system gymedroli neu ddilysu genedlaethol ar gyfer y portffolio dysgwr a byddai hyn yn cymryd cryn amser i'w gynllunio a'i sefydlu.
- Byddai unrhyw broses gymedroli neu ddilysu yn arwain at newidiadau yn y marciau a gynigiwyd i ddechrau gan ysgolion a cholegau. Gellir ystyried hyn yn negyddol fel 'israddio'.
- Mae yna risg o gynyddu anghydraddoldebau (e.e. ar deuluoedd sydd heb fynediad digidol neu heb allu defnyddio adnoddau eraill), lle mae dysgwyr yn creu portffolios - yn enwedig os na allant gael at gyfleusterau canolfannau a'u bod yn gweithio gartref.
- Byddai angen addasiadau i'r system a'r broses yn achos CBAC er mwyn sicrhau bod y strwythur cymwysterau newydd yn cael ei ddarparu'n ddiogel.
- Gallai prosesau ar gyfer apelio portffolios sydd wedi'u marcio gan athrawon ar lefel canolfan fod yn feichus gan osod y prif gyfrifoldeb am apeliadau gyda'r ganolfan.

Gwnaethom ystyried y cyfuniadau asesu canlynol. Mae'r rhain yn seiliedig ar strwythur cymhwyster tair uned*, lle mae un uned yn asesiad di-arholiad (*NEA*), a fyddai'n parhau fel yr addaswyd eisoes yn y fanyleb, a dwy uned arholiad, a fyddai'n cael eu haddasu fel a ganlyn:

* Gellid addasu'r opsiynau hyn i gyd-fynd â strwythurau cymwysterau eraill.

Opsiwn	NEA	Arholiad Uned	Asesiad Uned	Asesiad is-uned	Portffolio'r dysgwr	GAC wedi'i gymedroli
1	✓	✓✓				
2	✓	✓	✓			
3	✓	✓			✓	
4	✓		✓		✓	
5	✓	✓		✓		
6	✓		✓	✓		
7	✓			✓	✓	
8						✓

Ystyriaethau trosfwaol

Nid oes unrhyw ddatrysiad yn rhydd o risg ac mae'n bwysig bod pawb yn y system yn 'berchen' ar y trefniadau asesu. Wrth ddatblygu ein cyngor, rydym wedi cydnabod y canlynol:

- Nid oes opsiwn perffaith a fydd yn bodloni pawb - bydd angen i'r cyfathrebu bwysleisio pwysigrwydd pawb yn gweithio gyda'i gilydd er mwyn darparu ateb.
- Mae pob opsiwn yn cynnwys rhywfaint o gyfaddawd.
- Mae'r holl opsiynau'n debygol o effeithio ar gyfres arholiadau 2022.
- Y dull gweithredu presennol mewn awdurdodaethau eraill yw parhau ag arholiadau, a hynny i raddau amrywiol.
- Y prif bryder i randdeiliaid yw'r effaith wahaniaethol o ran y tarfu ar addysgu a dysgu, na all newidiadau i gymwysterau fynd i'r afael â hyn yn llawn.
- Mae'n bwysig bod CBAC yn fodlon ar y ffordd ymlaen y cytunwyd arni gan y bydd yn rhaid iddo gyflawni a dyfarnu'r cymwysterau.